

2/4/84

ELLLENGUATGE

Les ampolles

Que en un text castellà, imprès o radiat, redactat per professionals de la informació —és a dir, per redactors que figuren en nòmina—, aparegués una frase feta com “soplar i hacer ampollas” ens semblaria inconcebible, i només ens ho explicariem com un recurs d'intenció humorística —avui ja molt suat i desprestigiat— basat en la utilització del llenguatge deliberadament macarrònic. En català, però, som molt més tolerants, liberals i de la màniga ampla: nosaltres permetem que aparegui habitualment en el nostre llenguatge informatiu, redactat per professionals de la informació —és a dir, per redactors que figurin en nòmina—, una frase com “aixecar ampolles”, sense que el fet ens escandalitzi gaire, i el tolem sense ni tan sols la necessitat d'atribuir-li una intenció humorística. Està muntat així, això!

Tant el català com el castellà posseeixen la forma *ampolla*, prolongació del mot llatí “ampulla”, que ens ha donat també la forma culta *ampulla*. En el transcurs dels segles, tal com és força general en les denominacions de recipients, el substantiu *ampolla* ha designat receptacles de vidre de diversos tipus, i ha sofert, moderadament, la concurrència de la forma *botella*, la qual, però, en castellà ha esdevingut més general que no pas en català. En castellà, la forma *ampolla* ha adquirit especialment el significat de “butllofa”, al qual es refereix també Joan Coromines, per al català, en el seu Diccionari etimològic. Però en l'ús actual de la llengua, *ampolla*, significant “butllofa”, es considera un castellanisme inadmissible. Així, en el seu Diccionari d'equivalències, Moll proposa com a traducció de “ampolla (de la piel)”, *bòfega*, *bufeta*, *butllofa*, *veixiga* i *figuerol*, però no *ampolla*. Sembla, per tant, que encara ha d'ésser més injustificable de dir en català “aixecar ampolles” (hom s'imagina aixecant-les de terra, qui sap si enlairant-les per beure'n el contingut), que en castellà “soplar y hacer ampollas”, en què, al capdavall, el substantiu *ampolla* té un valor que li és legitimament atribuït. Això, però, és secundari. És ben sabut que els modismes i les frases fetes no es poden traduir literalment, mot per mot. Recordem que una vegada Vidal Alcover manifestava la seva preocupació pel que ell anomenava els castellanismes paremiològics. Qui no la comparteix? No la deu compartir, és clar, qui diu “aixecar ampolles” per *causar malestar*.

Albert Jané